

Név és osztály:

TÖRTÉNELEM EMELT SZINTŰ PRÓBAÉRETTSÉGI

2025/2026-os tanév

2026. január 10.

Budapesti Fazekas Mihály
Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium

II. rész

ESSZÉK

ATLASZ HASZNÁLHATÓ

Időtartam: 140 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló kipontozott helyet!** Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásához tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!
- A feladatok megoldásához használhatja a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi atlasz térképeit és a helyesírási szótárt.

Javaslatok a szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásához:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja fel a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlaszt!

3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágyság, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!

4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerezhető információkat, következtetéseket!

5. Tárja fel a probléma előzményeit, okait, következményeit!

6. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit, nézőpontját, véleményét!

7. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve piszkozatot!

8. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!

9. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesírássra is!

Tájékoztató: Az esszé javításának szempontjai:

- a feladat megértése, megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége és helyesírása.

A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg.

Eredményes munkát kívánunk!

Olvassa el figyelmesen! A következő feladatok közül összesen **hármat** kell kidolgoznia.

Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó: **egy**, az egyetemes történelemre vonatkozó **rövid** feladat, **egy**, a magyar történelemre vonatkozó **hosszú** feladat, **egy** komplex feladat.

A rövid egyetemes és a hosszú magyar feladat **más korszakra** – az egyik az 1849-ig tartó, a másik az 1849 utáni korszakra – vonatkozzon! *(A táblázatban a korszakokat kettős vonal választja el.)*

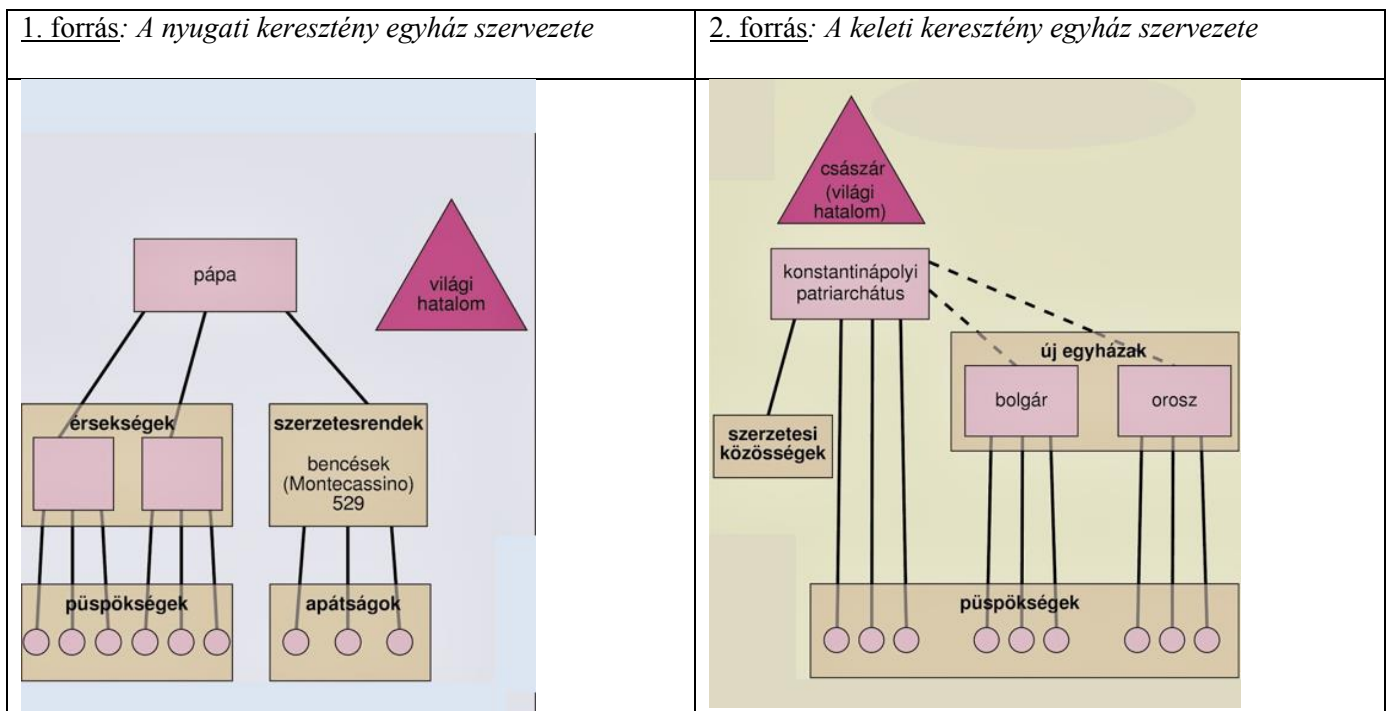
	Korszak	Sorszám	Feladat	A feladat típusa
Egyetemes történelem	1849-ig	13.	Nyugati és keleti kereszténység	rövid
	1849 után	14.	Olasz fasizmus	rövid
Magyar történelem	1849-ig	15.	III. Béla uralkodása	hosszú
	1849 után	16.	Dualizmus infrastruktúrája	hosszú
Komplex		17.	Erdély közjogi helyzete	korszakokon átívelő
		18.	Magyarország hadba lépése	összehasonlító

A feladatok tanulmányozása után **karikázza be a választott feladatok sorszámát!** A következő táblázatban feltüntettük a négy választási lehetőséget. **Jelölje X-szel a választását a megfelelő sorban! Csak az egyik lehetőséget jelölje!**

A választott feladatok sorszáma	Választásának jelölése X jellel
13., 16. és 17.	
13., 16. és 18.	
14., 15. és 17.	
14., 15. és 18.	

A feladatok közül **csak a választott hármat dolgozza ki!** Válaszeit az azonos típusú feladatokat követő pontozott vonalakra írja! A válaszok elkészítése során **fogalmazvány** (piszkozat) készíthető.

13. A feladat a nyugati és keleti kereszténység középkori történetével kapcsolatos. (rövid) Mutassa be a forrás és ismeretei alapján a két keresztény egyház felépítését, európai elterjedését, valamint az egyház és a világi hatalom viszonyát. Használja a középiskolai történelmi atlaszt is!

14. A feladat az olasz fasizmusmal kapcsolatos. (rövid) Mutassa be a források és ismeretei segítségével hogyan kerülhetett hatalomra Olaszországban a fasizmus, mutassa be a fasiszta állam kiépülését az 1920-as években. Az olasz külpolitikáról nem kell írnia. Használja a középiskolai történelmi atlaszt is!

Mussolini tömeggyűlésen beszél

„A választási túlkapások miatt [az alsóház 1924. május 30-án tartott ülésén] szót emelt Giacomo Matteotti, szocialista párti képviselő. Kijelentette, hogy érvénytelen a választás. [...] a többség fenyegető kiáltozása közepette zárta [kétórás]beszédét. Amikor visszaült, tréfásan azt mondta barátainak: - Én elmondtam a magamét. Most készüljete ti az én halotti beszédemre. [...]

Mussolini azt mondta híveinek egy megtorlásokra szakosodott csoportjában: - Ha nem volnátok ennyire gyávák, senki se mert volna ilyen beszédet tartani." (Matteottit fasiszta rohamosztigosok meggyilkolták 1924-ben: LUSSU, Emilio: A Marcia su Roma – és a háttér. Magvető (Tények és tanúk), Budapest, 1977.)

A választott rövid, az egyetemes történelemre vonatkozó feladat sorszáma:

A feladat kidolgozása:

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

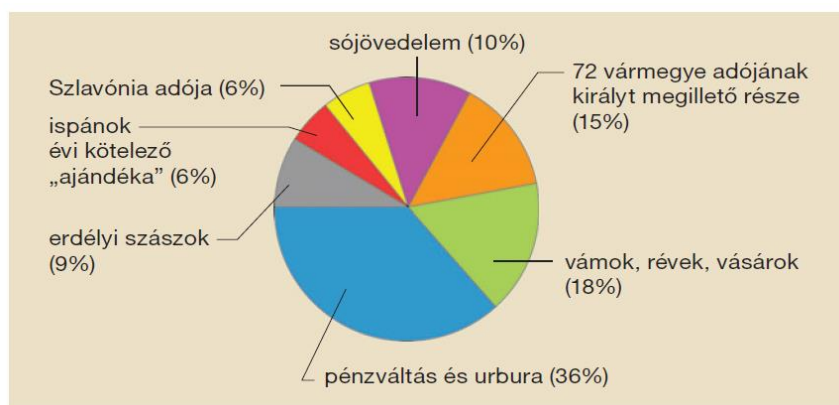
Szempontok		Elérhető	Elért
		pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
Ismeretszerzés, források használata	F1	3	
	F2	3	
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1	3	
	E2	3	
Összpontszám		20	
		Osztószám 2	
Vizsgapont		10	

15. A feladat III. Béla uralkodásával kapcsolatos. (hosszú) Mutassa be a források és ismeretei alapján III. Béla külpolitikáját és belpolitikájának főbb törekvéseit! Térjen ki az uralkodó jövedelmeire és királyi ügyintézés reformjára! Használja a középiskolai atlaszt!

„Amint a gyermek [Manuel bizánci császár fia] életkorban előre haladt, és mint egy szépen sarjadó, erőteljes növény, növekedni kezdett, más terv foglalta el a császárt, és az esküt, melyet korábban leánya, Mária és annak jegyese, a magyar Alexiosz [=Béla] számára biztosított, fiára ruházta át. [Elhatározta, hogy] leányát rövid idő múlva elválasztja jegyesétől, Alexiosztól. Mivel éppen akkor halt meg az, aki Magyarország uralmát viselte, Manuel ezt a halálesetet váratlan szerencsének vélte, s tüstént elküldi Alexioszt fényes kísérettel és teljes uralkodó felszereléssel, hogy... uralkodjék honfitársai felett. Magyarország minden nehézség nélkül el is fogadta, a királyi fejdisszel övezte homlokát, és így senkitől sem sem háborítva uralkodott az egész nép fölött.” (Niketasz Choniatesz bizánci krónikás, 12. század vége)

Külpolitikai helyzet a 12. század végén-13. század elején

III. Béla királyi jövedelmeinek összetétele %, becslés

„Mivel az emberi természet fogyatékosága következtében az idők múlásával az elmúlt dolgok emlékezetébe könnyen belopódzik a feledés, ezért méltó írással védelmezni és megerősíteni azt, amiben a jogi személyek szerződést kötöttek, azért, hogy ez az írás ereje és alkalmas tanúságtétele révén sértetlenül és háborítatlanul megmaradjon. Ezt a dolgot én, Béla, Magyarország kiváló királya megfontolva és a jövőre nézve királyi felségem érdekéről akképpen gondoskodva, nehogy bármiféle, jelenlétemben tárgyalt és befejezett ügy érvénytelenné váljék, szükségesnek ítélttem: az én felségem jelenlétemben megvitatott akármilyen ügyet az írás bizonyosságával erősítsenek meg.” (III. Béla oklevele)

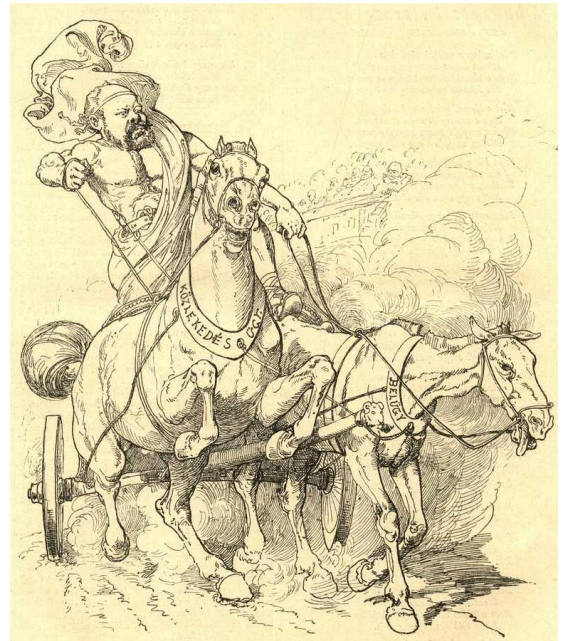
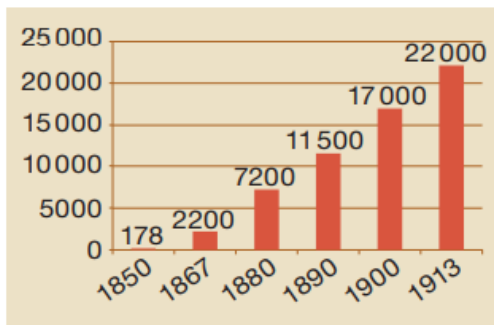
16. A feladat a kiegyezés utáni Magyarország infrastrukturális fejlesztéseivel kapcsolatos. Mutassa be az alábbi források és ismeretei alapján a dualizmus korában a közlekedés és hírközlés fejlődését, annak gazdasági-pénzügyi háttérét és a magyar kormányzat ezekkel kapcsolatos politikáját! Használja a középiskolai történelmi atlaszt is!

Telefonhírmondó

Az előfizetési díj magánosok számára, — tekintet nélkül a távolságra, — a fő- és székváros egész területén, havonként egy forint (1 frt) és 50 kr, mely a jelen engedély keltétől számított 10 évig nem szállítható le. E díjból egyéenkénti díjmérséklés nem nyújtható. Az állami, törvényhatósági, városi és községi hatóságok, valamint a jótékony célú és közintézetek, 50% azaz ötven százalék díjmérséklésben részesülnek. Jogosítva van engedélyes, hogy egyletektől, társasköröktől, vendéglőktől, kávéházaktól, a rendes díj kétszeresét szedje.” (Budapesti Közlöny, 1894. október 3)

» A vasútvonalak hossza Magyarországon, 1850–1913 (km)

Borsszem Jankó című vicclap karikatúrája Baross Gábor miniszterről

„1. § Állami kedvezményeken részesíttetnek: 1. A technika fejlődése szerint berendezett azon gyárak, a melyek a magyar szent korona országában a jelen törvény hatályba lépte előtt gyárilag elő nem állított iparczikkeket készítenek.

4. § A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy az 1. §-ban említett gyárak és ipartelepek építéséhez vagy megnagyobbításához szükséges építési anyagokat, nemkülönben az azok felszereléséhez és berendezéséhez szükséges gépeket, gépalkatrészeket és általában berendezési tárgyakat a m. kir. államvasutakon és az állambiztosítást élvező vasutakon az önköltségek megtérítése mellett szállíthassa.” (1899. évi XLIX. törvénycikk a hazai iparnak állami kedvezményekben való részesítéséről)

A feladat kidolgozása:

This image shows a full page of a handwriting practice worksheet. It consists of approximately 20 horizontal rows. Each row is defined by two parallel dotted lines, creating a series of uniform gaps for letter height. The entire page is otherwise blank, with no margins, text, or other markings.

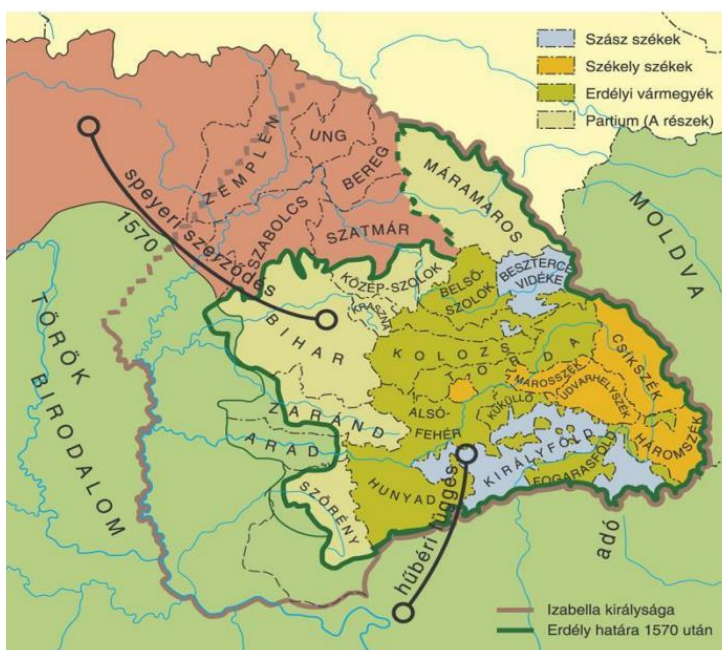
Szempontok		Elér- hető	Elért
		pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T1	2	
	T2	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
	K3	2	
Ismeretszerzés, források használata	F1	3	
	F2	3	
	F3	3	
	F4	3	
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1	3	
	E2	3	
	E3	3	
	E4	3	
Összpontszám		36	
		Osztószám 2	
Vizsgapont		18	

17. feladat Erdély közjogi helyzetével kapcsolatos. (komplex korszakokon átívelő) Mutassa be a források és ismeretei segítségével Erdély közjogi kapcsolatát a Magyar Királtsággal, illetve annak változásait a 13. századtól 1848 nyaráig! Válaszában kövesse az időrendet és használja a történelmi atlaszát!

Térjen ki az alábbi szempontokra:

- Erdéllyel kapcsolatban mit jelent a közjogi viszony,
- Erdély közigazgatása, irányítása a középkorban
- az oszmán hódítás és az Erdélyi Fejedelemség létrejötte
- az Erdélyi Fejedelemség és a Magyar Királyság kapcsolata
- Erdély szerepe a magyar rendi mozgalmakban
- Erdély helyzete a törökök kiűzését követően
- 18. századi és reformkori magyar törekvések Erdély helyzetével kapcsolatban
- 1848. évi változások

» A Magyar Királyság közigazgatása a 13. század második felében

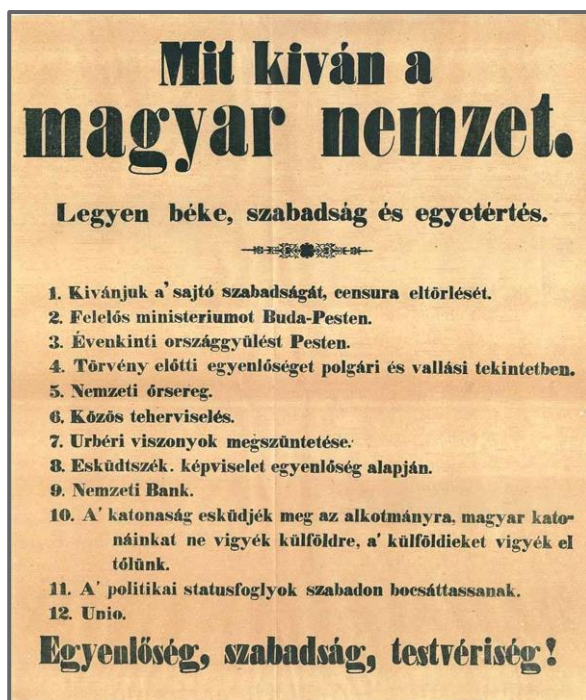

Erdélyi Fejedelemség, 1570

„Valameddig pedig a magyar korona ott fenn, nálunknál erősebb nemzetségnél, a németnél lészen, és a magyar királyság is a németeken forog, mindenkor szükséges és hasznos egy magyar fejedelmet Erdélyben fenntartani, mert nekik javokra, oltalmokra lészen. Ha pedig az Isten adná, hogy a magyar korona Magyarországon magyar kezébe kelne egy koronás királyság alá, úgy az erdélyieket is intjük: hogy attól nemhogy elszakadnának, vagy abban ellent tartanának, de sőt segéljék tehetségek szerént és... azon korona alá, a régi mód szerént, adják magokat.” (Bocskai István erdélyi fejedelem politikai végrendelete, 1606)

„Kilencedszer. Amellett, hogy Magyarország és Erdély jogait, kiváltságait és szabadságjogait szentül és sértetlenül megtartjuk, semmiképpen sem engedjük meg azt, hogy e megbocsátó kegyelem ellenére új viszályokra és civódásokra adódjék ürügy.

Tizedszer. Így tehát valójában senkinek sem kell kételkednie abban, hogy a királyi felség az előbb említett Magyarország és Erdély törvényeinek megtartásában, s azzal, hogy az országos méltóságokra e haza szülötteit emeli, az egész keresztény világnak bizonytságot akar tenni arról, hogy Magyarország és az erdélyi fejedelemség iránti jó szándék tekintetében ugyanazon királyi felségtől már nem is lehet kívánni többet.” (Részletek a szatmári békéből, 1711)

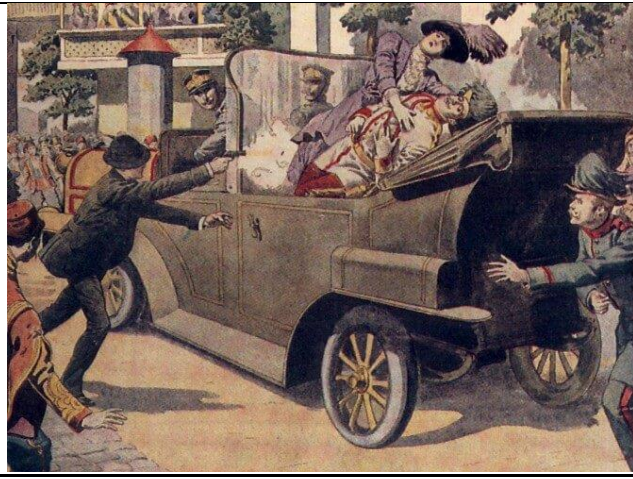

12 pont, 1848. március 15.

18. A feladat Magyarország első és második világháborús hadbalépésével kapcsolatos. (komplex –összehasonlító)
Hasonlítsa össze a források és ismeretei segítségével a két világháború idején Magyarország hadbalépését, annak okait, körülményeit! Válaszához használja a középiskolai történelmi atlasz megfelelő térképét is!

Térjen ki az alábbi szempontokra:

- Magyarország szövetségi kapcsolatai
- Magyarország külpolitikai mozgástere
- Magyarország külpolitikai céljai, konfliktusai/konfliktusforrásai
- a háborúba lépés körülményei és mozgatórugói
- a háborús szerepvállalás politikai és társadalmi támogatottsága

Szarejevói merénylet

A kormánypárti Nemzeti Újság címlapja 1941. június 27-én

Közép-európai antantszövetségesek területi követelései és az antant ígéretei

„Legkegyelmesebb Uram!

A Berlinből érkező mindenestre igen öröndetes hírek a szerbiai események keltette jogos felháborodással kapcsolatban a tegnapi miniszteri konferencia minden többi résztvevőjében azt a szándékot érlték meg, hogy Szerbiával háborút idézzünk elő [...]. Nem voltam abban a helyzetben, hogy ezt a tervet teljes egészében helyeseljem. Ilyen támadás Szerbia ellen mindennemű emberi előrelátás szerint Oroszország beavatkozását és ezáltal a világháborút zúdítaná reánk, miközben Románia semlegessége, a berlini optimizmus ellenére is, nagyon kétségessé válnék. [...] Az első lépés Bulgária csatlakozása [...], néhány év leforgása után Görögország semlegességét biztosítjuk, Romániát az ismét megerősödött Bulgária révén sakkban tartjuk [...]. Az eddig elmondottakat abban foglalom össze, hogy egy általunk provokált háborút valószínűleg nagyon kedvezőtlen feltételek mellett kellene végigküzdenünk, míg a leszámolásnak későbbi időre való kitolásával, ha ezt az időt diplomáciailag jól használjuk ki, az erők arányának javulását érhetnénk el.” (Tisza István előterjesztése Ferenc Józsefhez 1914. július 8-án)

„Molotov ma délelőtt kértett. Kérdést intézett Magyarország állásfoglalásával kapcsolatban német-orosz konfliktust illetően. Közölte velem, hogy a szovjet kormánynak, mint már több ízben kijelentette, nincs követelése vagy támadó szándéka Magyarországgal szemben; nem volt észrevétele, hogy magyar követelések Románia kárára megvalósuljanak, e tekintetben a jövőben sem lesz észrevétele. Események gyors menete folytán azonban a szovjet kormányok mielőbb tudnia kellene, hogy Magyarország szándékozik-e részt venni háborúban, vagy semleges magatartást kíván-e. Közöltem, hogy kormányom álláspontja tekintetében nem válaszolhatok. Miután Molotov mielőbbi választ kér, kérem sürgős utasítását.” (Kristóffy József moszkvai magyar követ távirata a magyar külügyminisztériumnak 1941. június 23-án)

„A magyar kormánynak fő feladata ebben az európai háborúban az, hogy Magyarország katonai, anyagi és népi erejét a háború végéig konzerválja. A háború kimenetele kétséges. De minden eshetőségben Magyarországnak fontosabb, hogy megtépázatlanul álljon ott az európai konfliktus befejezésének periódusában. Nagyon könnyen megtörténhetik, különösen Németország esetleges vereségének esetén vagy még Németország nem is egészen teljes veresége esetén, hogy a háború végén akár egész Európában, akár Európának ebben a keleti részében kaotikus állapotok állnak be, amelyek legnagyobb veszéllyel azon államokra fognak járni, amelyek védtelenek, amelyek anyagi eszközeiket és hadseregüket a konfliktus befejeződése előtt feláldozták.” (Teleki Pál Miniszterelnök bizalmas üzenete a londoni és washingtoni követ számára, 1941. március 3.)

A választott komplex feladat sorszáma:

A feladat kidolgozása:

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

Korszakokon átívelő komplex feladat			
Szempontok		Elér- hető	Elért
		pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T1	2	
	T2	2	
	T3	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
	K3	2	
Ismeretszerzés, források használata	F1	3	
	F2	3	
	F3	3	
	F4	3	
	F5	3	
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1	3	
	E2	3	
	E3	3	
	E4	3	
	E5	3	
Összpontszám		44	
		Osztószám 2	
Vizsgapont		22	

Összehasonlító komplex feladat			
Szempontok		Elér- hető	Elért
		pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T1	2	
	T2	2	
	T3	2	
	T4	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
	K3	2	
Ismeretszerzés, források használata	F1	4	
	F2	4	
	F3	4	
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1	4	
	E2	4	
	E3	4	
	E4	4	
Összpontszám		44	
		Osztószám 2	
Vizsgapont		22	

		pontszám	
		maximális	elért
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	Összesen	50	
	I. Elért pontszám egész számra kerekítve		
II. Szöveges (kifejtendő) feladatok	13. Nyugati és keleti kereszténység	10	
	14. Olasz fasizmus	10	
	15. III. Béla politikája	18	
	16. Dualizmus infrastruktúra	18	
	17. Erdély közjogi helyzete	22	
	18. Magyarország belépése az első és második világháborúba	22	
	Összesen	50	
	II. Elért pontszám egész számra kerekítve		
I. + II. Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100	

dátum

javító tanár